

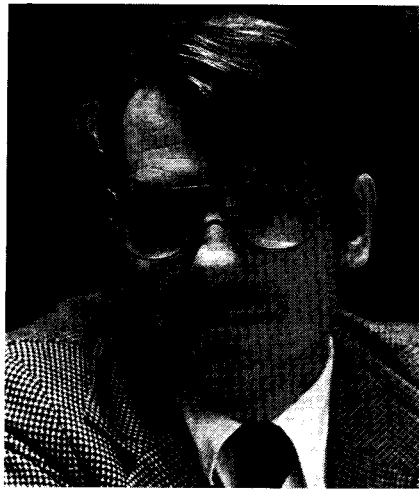
Natura non facit saltum

Stel U verbant mij naar een onbewoond eiland met vijf boeken over economie. Op voorwaarde dat ik ook nog wat leuks mag meenemen geef ik U vast mijn lijstje: De *Wealth* van Smith, het *Essay* van Robbins, Schumpeters *Capitalism, socialism and democracy*, Keynes, natuurlijk (nee, niet de *General theory*, de *Essays in persuasion*, verrukkelijke ontspanningslektuur) en, bovenop de stapel, Alfred Marshalls *Principles of economics*. Deze zomer is het precies honderd jaar geleden dat MacMillan de eerste editie uitbracht. Marshall heeft daar, alles bij elkaar, zo'n twintig jaar aan of naar toe gewerkt, en is toen nog eens dertig jaar blijven polijsten tot de achtste en laatste editie verscheen, in 1920. Een halve eeuw denken van de beste econoom van zijn tijd (voor de liefhebbers is er in 1961 een *variorum* editie verschenen, bezorgd door zijn neef Guillebaud en nog dat zelfde jaar besproken door Hennipman in *De Economist*).

U en ik werken dagelijks met de instrumenten die Marshall ons heeft aangereikt. Daar zitten geen spectaculaire gadgets bij, zoals de 'onzichtbare hand', de 'geaggregeerde vraag' of de 'creatieve vernietiging'. Marshall levert handzaam gereedschap: begrippen als substitutie en elasticiteit, het consumentensurplus, externe effecten, de lange en de korte termijn. Kortom, de tangen en de schroevendraaiers waarmee we dagelijks aan de economie sleutelen. We zijn ons er niet of nauwelijks meer van bewust dat ze uit zijn gereedschapskist komen. Zijn denken is overzichtelijk, platvloers bijna, en beleidsrelevant. "The analytical skeleton does not grin at you. It is clothed in flesh and skin which Marshall's observation of business facts found easy to assemble", zegt Schumpeter in een opstel ter gelegenheid van de vijftigste verjaardag van de *Principles* (herdrukt in *Ten great economists*, 1951).

Toch presenteert Marshall geen losse stukken gereedschap. Er zit systeem in zijn boek, het is een zevenhonderd bladzijden lange, uiterst zorgvuldige uitwerking van zijn motto 'Natura non facit saltum': de natuur maakt geen sprongen. Het begint al in zijn voorwoord, waarin hij de continuïteit van het economisch denken en het economisch proces benadrukt en zijn bijdrage beschrijft als een "attempt to present a modern version of old doctrines". De presentatie van zijn vele vernieuwingen blijft, zo schrijft Keynes in zijn *Essays in biogra-*

D.J. Wolfson

phy, "elaborately unsensational and under-emphatic" (...) "Jevons saw the kettle boil and cried out with the delighted voice of a child; Marshall too had seen the kettle boil and sat down silently to build an engine".

Marshalls terughoudendheid in de presentatie van zijn resultaten doet ons bijna over het hoofd zien dat zijn systeem niet blijft steken in partiële evenwichten, zoals sommige critici wel beweren. Er zit een hoop dynamiek in zijn werk, zijn substitutiebegrip verbindt individuele markten en wijst de weg naar een benadering in algemeen evenwicht. Zijn behandeling van de kostenstructuur maakt hem tot de grondlegger van de theorie der onvolkomen concurrentie, en daarmee méér tot een voorloper van zowel Keynes ("the system is not self-adjusting") als Schumpeter (dynamiek van het monopolie) dan zijn beide biografen zelf onderkennen. Baanbrekend was ook de manier waarop hij zijn denken wiskundig toetste; niet in de hoofdtekst, die hij toegankelijk wilde houden voor een breed publiek, maar in tal van voetnoten en appendices: "Bearing under the garb of literature the armour of mathematics", zoals Guillebaud het zo mooi samenvat in zijn inleiding tot de al genoemde *variorum* editie. Omdat het hem daarbij niet alleen om consistentie ging, maar vooral ook om meetbaarheid ziet Schumpeter hem als een belangrijke voorloper van de economische methode. Maar zijn belangrijkste bijdrage is misschien wel de definitieve verzoening van de klassieke traditie en de grensnut-benadering in het bekende beeld van waarde als resultante van een schaarbeweging van

vraag en aanbod, waarmee hij een controversale beslechte die naar aanleiding van de erupties van het nieuw-klassieke denken op een meer geaggregeerd niveau weer actueel is geworden. En opnieuw komt Marshalls beeld van pas: macro-economisch evenwicht is geen kwestie van vraag óf aanbod, maar van vraag èn aanbod.

Al lang voordat de neo-klassieke traditie weer 'in' kwam, was Marshall de enige econoom aan wie Blaug twee hele hoofdstukken wijdde in zijn *Economic theory in retrospect*. En inmiddels begint de echo van het "it's all in Marshall" uit het begin van deze eeuw weer aan kracht te winnen. Wie zich de poespas rond het tweede eeuwfeest van de *Wealth of nations* herinnert zou verwachten dat de economenwereld dit jaar weer feest viert. Ik heb daar nog niet veel van kunnen bespeuren. Hoe kan dat? Is dat ondank of ongeletterdheid? Dat laatste, ben ik bang. De huidige generatie technocraten vindt scoren zo moeilijk dat ze niet meer naar hun trainer luisteren; in Rotterdam, aan de grootste faculteit van het land, staat de leerstoel Geschiedenis van het economisch denken al jarenlang leeg en verlaten.

En zo koester ik mijn held maar in mijn eentje. Ik herinner mij een foto van een kleine man met een strooien hoed, schrijvend op het dakterras van zijn hotel in Palermo. Vele jaren geleden vond ik eens net zo'n hotel, in Florence. Daar werkte ik, op het dak, aan de eindredactie van een boek, en dan kwam soms heel even het beeld van die foto langs, in een vlaag van hoogmoed, denk ik. Ja, glimlacht u maar, de eerste en laatste druk van dat boek van toen ligt inmiddels bij de Slegte. De natuur kent ook geen medelijden.